

Cheer Grafiska - Fano

KONKYLIEN

- EN VESTJYSK KUNSTNERGRUPPE

Nord Land 5, Sønderho - 6720 Fano
www.fanoekunstmuseum.dk

8. juni - 25. august 2013

fanø kunstmuseum

K.Klausen: Uden titel, u.å. Olie på lærred,
Tilhører Janus Bygningen.

KONKYLIEN – En vestjysk kunstnergruppe
er udgivet i forbindelse med udstillingen med samme titel.
8. juni – 25. august 2013

©Fanø Kunstmuseum og forfatteren, 2013.

Udgiver: Fanø Kunstmuseum

Forfatter og kurator: Marianne Egeskov Gasbjerg

Idé og medkuratorer: Harald E. Jacobsen & Birthe Refslund

Oplag: 300 stk.

Foto: Juan Carlos Florez, Fanø

Design og tryk: Casa Grafika, Fanø

Forsideillustration: Egon Svarrer, *Konkylie*, u.å, Olie på lærred. Privateje.

Bagsideillustration: Harald E. Jacobsen, *Oksby*, 1968. Olie på lærred. Foto: Torben From. Privateje.

Stor tak for økonomisk tilskud til udstilling og katalog til:

Danibo - Fanø Sommerhus udlejning

Fanø Sparekasse

Kulturelt Samråd

Tak for venligt udlån af værker til:

Niels Hübschmann, Harald E. Jacobsen, Ole Torben Jensen, Carlo Haahr Berntsen, Bent Kokkenborg, Ole Sørensen, Ulf Gudmundsen, Hanne Meyer, Birgit Sørensen, Susanne Bjerre, Bent O. Juhl, Bjarne Mortensen, Solveig Lund Christensen, Esbjerg Kommune, Hovedbiblioteket i Esbjerg, Janus Bygningen samt Præstegårdsskolen i Esbjerg.

KONKYLIEN – En vestjysk kunstnergruppe

Kunstnergruppen Konkylien opstod i 1960'ernes muntre optimisme og hudløse åbenhed over for alt nyt og eksperimenterende. Fanø Kunstmuseum vil med udstillingen sætte fokus på de ti kunstnere, som udgjorde Konkylien i perioden 1964-1968/71 for herigennem at vise den betydning, som gruppen og kunstnerne fik for samtidskunstens opblomstring i Esbjerg og på Fanø.

Tressernes optimisme

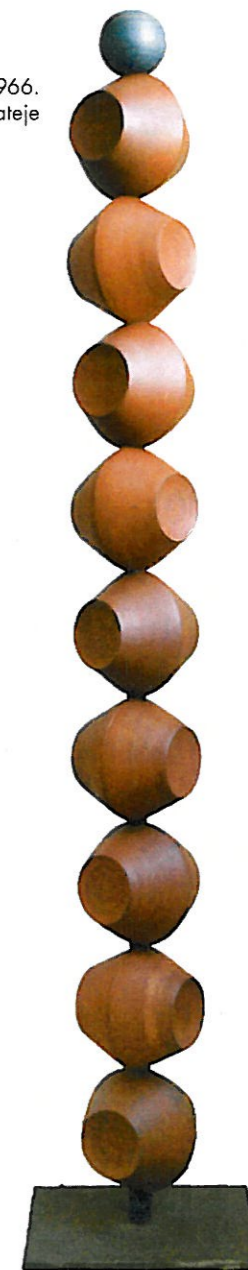
Kunsten og kulturen var i 1961 blevet adskilt fra Undervisningsministeriet og havde fået en selvstændig enhed som Ministeriet for Kulturelle Anliggender. Det lagde fundamentet for en omvæltning af kunststøtten, som i 1964 blev organiseret under 'Lov om Statens Kunstfond'. Hovedentreprenøren var socialdemokraten Julius Bomholdt, som havde stærke relationer til både Esbjerg og Fanø. Ideen var, at kunsten skulle demokratiseres. Den skulle ud til folket, komme det ved og være til glæde for de mange.

Tresserne var også årtiet, hvor velfærdsstaten for alvor blev grundlagt. Overalt i landet oplevede befolkningen en betydelig reallønsfremgang – og flere og flere fik råd til parcelhus, møbler og egen bil. Også kunsten vandt større terræn – selvom der rundt omkring i landet

var en stor kulturkløft mellem 'finkulturen' og mere jordnære kulturfornøjelser. Det blev synligt i 1965, da Peter Rindal i Kolding startede en debat omkring moderne kunst og Statens Kunstfonds principielle beslutninger om at støtte kunstnere og kunsten med legater. En debat, hvor der højlydt og kritisk blev stillet spørgsmålstegn ved det rimelige i at bruge skatte kroner på at støtte kunstnere, der ikke kunne leve af deres kunst, og om den københavnske "kunstlike" skulle bestemme kunsten i resten af landet gennem udplacering af statsstøttede værker.

I Esbjerg debatterede man i 1963 også ivrigt kunsten. Polemikken drejede sig om Aage Damgaards gave til byen, som bestod af en jernskulptur af Robert Jacobsen placeret ved indgangen til den nye Kunstpavillon. Flere af Konkyliens medlemmer udtrykte åbent deres respekt for og beundring af Robert Jacobsen i dagbladet Aktuelt i januar 1964, som en slags punktum på kritikken. Det var også i starten af tresserne, at en ung og energisk Aage Meyer indviede det første kunstgalleri i Esbjerg: Meyers Galleri i Jyllandsgade, som skulle danne ramme om områdets første kunstnergruppe. Galleridriften i Danmark havde frem til dette tidspunkt primært været lokaliseret i og omkring hovedstaden –

Niels Hübschmann: Uden titel, ca. 1966.
Keramik på jernstang. Privateje

HERMED INDBYDER
VI DEM TIL
UDSTILLING I
KUNSTPAVILLONEN
FRA 28. NOVEMBER TIL 7. DECEMBER

KONKYLIEN

**Esbjerg og Fanø-kunstnere
danner nu sammenslutning**
Otte anerkendte malere og keramikere finder sammen i „Konkylie“ og
ligger ud med udstilling til efteråret

Torsdag 14. april 1966
KONKYLIEN holder en sammenslutning af kunstnere fra Esbjerg og Fanø. De tager i år springet fra Esbjerg til København, og i dag er der forberedelse i „Den Frie udstillingsbygning“ ved Skovbovej. Her er nogle af kunstnerne i gruppe med udstillingen. Fra venstre: Harald Jacobsen og Carl Høj, Bjarne, som er udsat for et af sine værker. Debutanten Niels Hübischmann og Erik Hansen, som er udsat for et af sine værker. — I baggrunden ses Harald Jacobsen og Erik Hansen.

men nu kunne og skulle moderne kunst også sælges i provinsen. Den abstrakte kunst var efterhånden blevet så accepteret, at den nu kunne repræsentere Danmark ved Biennalen i Venedig. Nye kunstneriske aktiviteter forargede stadig det danske publikum, og den folkelige harme gjaldt i højere grad kunstaktioner og happenings, som især kunstnerne i Ex-Skolen i København blev foregangsmænd for.

Lokale fremskridt

På Fanø startede forhandlingerne om sammenlægning af Nordby og Sønderho til én kommune. Det faldt på plads i 1969, hvor sammenlægningen blev underskrevet. Østvejen blev åbnet for trafik i 1966, så det voksende antal turister kunne ledes uden om Nordbys indre by. I 1964 blev det nye færgeleje i Esbjerg anlagt, og ideen om en fast broforbindelse mellem Esbjerg og Fanø blev skrinlagt.

Konkylies poesi

For kunstnere i hele landet stod det klart, at et medlemskab af en kunstnersammenslutning var afgørende for at få en stabil kontakt til en større kunstnerisk offentlighed. På vestkystens yderste kant tiltalte ideen to lokale billedkunstnere fra Fanø. Bent Kokkenborg og Ole Torben Jensen (Topper) havde gennem længere tid talt om at starte en lokal kunstnergruppe. De to kunstnere boede kun 300 meter fra hinanden og mødtes jævnligt. En aften tog de resolut fat på opgaven. "Nu begynder vi med et navn – og så ser vi hvordan det udvikler sig" sagde Kokkenborg til Topper. Ved ordet 'Konkylie' udbrød Kokkenborg: "Konkylie? Ja, fandme ja". I dette navn var der noget overjordisk poetisk og gode billeder, og så var navnet foreneligt med gruppens placering langt mod vest – i tæt forbindelse med

havet og lyset. Dertil kommer, at når man holder en Konkylie op mod øret, kan man høre stemmer og lyde fra det hinsides og høre Vesterhavets brusende brænding mod strandkanten.

Gruppen dannes

Kunsten skulle være abstrakt, nytænkende og ung – men det var intet krav, at kunstnerne malede i samme stil eller isme. Bent Kokkenborg påtog sig opgaven med at hverve medlemmer blandt kunstnere, som han kendte fra egnen. Han vidste, at billedkunstneren Erling Juhl gerne ville være med. Juhl var på dette tidspunkt lærer på Esbjerg Højskole og havde et bredt netværk inden for kunstens verden. På Fanø havde keramikere Niels Hübischmann og Ole Sørensen åbnet værksted og atelier. Ole Sørensen og Kokkenborg kendte hinanden fra barndommen, hvor de både havde tegnet

sammen og var fulgte ad til jazzkoncerter. Egon Svarrer kendte Kokkenborg også fra barndommen i Esbjerg, og de mødtes jævnligt på Fanø om sommeren, hvor Svarrer opholdt sig i sommerhuset i Rindby. Kristian Klausen – som altid blev kaldt K.Klausen, havde længe arbejdet med det abstrakte, konkrete maleri, og var derfor et oplagt valg til gruppen. Efterhånden blev gruppen stykket sammen af abstrakte kunstnere i omegnen.

Harald Jacobsen fortæller om starten: "I december 1963 havde Egon Svarrer en udstilling på seminariet (som i dag hedder den Sociale Højskole). Det var hans naturalistiske landskaber. En dag under et besøg på udstillingen fortalte han mig om sin ide med at skabe en gruppe med vestjyske kunstnere. Lidt senere fik jeg besøg af ham og Erling Juhl. De omtalte dannelsen af gruppen

Erling Juhl: Landskabsabstrakt, 1973.
Olie på masonit.
Tilhører Hovedbiblioteket i Esbjerg

'Konkylie' og opfordrede mig til at deltage – samtidig med at de gav mig en liste med otte navne. I maj 64 fik jeg et brev fra Åge Meyer om et møde i hans hjem i Sædding. Det blev et godt møde på en dejlig sommerdag, og stemningen var god. Her blev så 'Konkylie' stiftet."

Gruppen vokser

I 1965 udvidedes gruppen med Carlo Haahr Berntsen. Igen var det Bent Kokkenborg, som havde spottet Berntsens arbejde og foreslået ham for resten af gruppen. Efter en udstilling på Meyers Galleri med Berntsens vægtæpper blev han optaget i gruppen. Det sidste medlem blev Knud Fisker, som kom med i 1966. Fisker var også fra Esbjerg, men havde en længere periode boet i København. Ved hjemkomsten til Esbjerg blev han indlemmet i gruppen med fuld tilslutning fra alle medlemmerne.

Det manglende manifest

Konkylie var aldrig enige om en fælles stil, og de havde heller ikke noget kunstnerisk manifest, som de forfulgte. De var en flok kunstnere, som gerne ville male, modellere og skabe spændende kunst, men de manglede et forum til at komme igennem til markedet af købere. Det blev samtidig et kunstnerisk frirum, hvor de kunne diskutere kunst og kunsttendenser, hvilket især Jacobsen, Juhl og Svarrer gjorde i starten.

Medlemskab af gruppen, ligesom alle andre aktiviteter, krævede fuld tilslutning fra alle gruppens medlemmer, og som sådan hvilede beslutningsgrundlaget på en ubetinget demokratisk opbygning. Der blev undervejs foreslået andre kunstnere som mulige medlemmer, men alle blev nedstemt. Således gik det til, at blandt andet Harald Jacobsens gode ven billedkunstneren Erik Hansen ikke

kom med i gruppen. En overvejende grund var, at han ikke tilsluttede sig det moderne, abstrakte maleri.

Inspiration fra Cobra og konstruktivismen

Alle kunstnerne var dog yderst enige om, at samtidskunsten måtte have et frit og abstrakt udgangspunkt. For hovedparten af Konkyliliens malere gjaldt det imidlertid, at værkets oprindelse startede med indtryk fra naturen eller figurative elementer, som i en kunstnerisk proces blev opløst til en fuldstændig abstraktion. Derved bar værkerne præg af kunstnernes bosted på Fanø og egnen omkring Esbjerg.

Kunstnerne var i overvejende grad inspireret af konstruktivismens stringente billedsprog, som Richard Mortensen (1910-1993) og Roberts Jacobsen (1912-1993) var eksponent for i samtiden. Det var

især Egon Svarrer og K.Klausen, som tilsluttede sig denne konkrete retning. Jacobsen, Kokkenborg, Berntsen, Juhl og Fisker fulgte i højere grad en inspiration fra den abstrakte ekspressionisme, som de tidligere Cobra-kunstnerne repræsenterede. Det var en retning, hvor kunsten blev skabt på grundlag af kunstnerens følelser og energiske udladninger. Disse inspirationer fra forskellige retninger gjorde mangfoldigheden i Konkylilien stor, og resulterede i nogle spændende og uensartede udstillinger, som de første år var en stor styrke for gruppen.

Samlingssted hos Aage Meyer

Gruppens demokratiske tilgang til fremtidige udstillinger og muligheder krævede et møderum. Rammerne om disse møder blev meget naturligt Sand's Restaurant i Esbjerg, Esbjerg Højskole og Meyers Galleri.

Sand's Restaurant var en gammel familiedrevet restaurant på hjørnet af Skolegade og Jyllandsgade i Esbjerg. Det var galleristen Aage Meyers slægt, som drev stedet. Stedet havde været i familiens eje siden 1907, og mosteren Valborg fungerede som den egentlige forretningskvinde, mens Aage Meyer var kunstneren og humanisten. Restauranten dannede ramme om mange af Konkyliliens møder. Den nære relation til kunstnerne ses stadig i dag i restauranten, hvor værker fra alle gruppens medlemmer præger indretningen. Aage Meyer åbnede i efteråret 1963 sit eget galleri sammen med sin daværende kone Hanne Meyer, som var dynamisk partner og kreativ muse. Åbningen af galleriet blev markeret ved en udstilling af værker af blandt andet Egon Svarrer, Ole Torben Jensen, Bent Kokkenborg og Ole Sørensen.

Galleristen Aage Meyer spillede en vigtig rolle for Konkylilien. Han var gruppens forretningsfører og praktiske bagmand. Samspejlet med Konkyliliens kunstnere var imidlertid også gavnligt for den forholdsvis uprøvede gallerist, som nysgerrigt sugede til sig af kunstnerens viden om værker, stilarter og kritiske holdninger. Konkyliliens kunstnere hjalp ligeledes galleriet med nye kunstnernavne og talenter, som de fandt gennem deres netværk. Til gengæld ordnede Aage Meyer alt det praktiske arbejde med at planlægge, koordinere og gennemføre gruppens udstillinger. Kunstnerne skulle blot sørge for at få deres værker frem til udstillingen og indbyrdes blive enige om en ophængning. Galleriet var dog også et samlingssted, hvor kunstnerne mødtes eller benyttede galleriets værksted og oplagsrum i kælderen som atelier.

For Ole Sørensen og Niels Hübschmann betød samarbejdet med Aage Meyer desuden en ekstra afsætningsmulighed, da galleriet løbende udstillede og solgte deres keramiske kunsthåndværk.

Et ærespræsidium

Hanne Meyer var den, der kom med de farverige og ekstraordinære ideer. Det var således hendes ide, at man skulle have en støtteforening og et ærespræsidium, og hun tog kontakt til en række fremtrædende kulturpersonligheder, som hun kendte. Ærespræsidiat kom derfor til at indbefatte skoledirektør N.P. Andersen, politimester E. Ahlbjerg Nielsen, forfatteren Poul Ørum, erhvervschef Ejgil Rasmussen, arkitekterne Mads Kamp og Knud Thomsen, seminarieforsøger Inger Madsen, borgmester Henning Rasmussen, organist Erik Riberholt samt landsretssagfører Sven H. Jacobsen. Ærespræsidiat arbejdede ikke aktivt

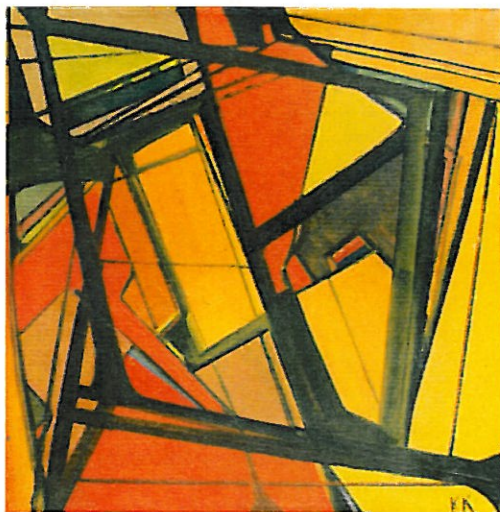
på nogen måder for Konkylilien. Det var udelukkende et PR-tiltag, som skulle støtte gruppens fremfærd og vise, at fremtrædende personer i Esbjerg stod bag gruppen og dens værker. Konkylilien havde også en gruppe på mere end 300 passive medlemmer, som årligt indbetalte et kontingent. Til gengæld blev der en gang om året uddelt et værk fra hver af gruppens medlemmer til ti heldige vindere blandt medlemmerne. En aktivitet, som Aage Meyer koordinerede for gruppen.

Ud i verden

Konkylilien havde også en aktiv personlighed i Erling Juhl, som var drivkraften bag en række udadvendte aktiviteter i Konkylilien. Hans arbejde på Esbjerg Højskole gav ham en bred berøringsflade med mange socialdemokratiske kulturpersonligheder og kunstnere, som besøgte højskolen. Han arrangerede

Knud Fisker: Erindring fra New York, ca. 1970. Olie på masonit. Privateje

K. Klausen: Uden titel, u.å. Olie på lærred. Privateje

således flere udstillinger på højskolen og forlagde ofte gruppen nye forslag, som resten af medlemmerne blot skulle tage stilling til. Esbjerg Højskole var samtidig et energisk og kunstnerisk sted under Erling Jensen og senere Daniel Petersen ledelse. Frisindet på skolen og de kunstneriske arrangementer tiltrak Konkylens medlemmer, og højskolen blev et vigtigt samlingssted de første år, gruppen eksisterede.

Men også Esbjerg Kommune og Kunstforening skabte store muligheder for gruppen. Det var kommunen som sørgede for, at Konkylie fik udstillinger i Finland, Norge, Sverige og Tyskland. Her lå Esbjergs venskabsbyer, og udstillingerne skulle fremvise, hvad Esbjerg havde af kapaciteter på kunstens område. Det var således også Esbjerg kommune, som afholdt udgifterne til disse udstillinger. Det gav god PR til gruppen,

hvor den danske presse rapporterede om succes for kunstnerne.

Konkylens afslutning

Konkylens samarbejde sluttede ikke brat, men luften sivede langsomt ud af gruppen. Enkelte episoder var med til at kridte de interne forskelligheder op. Således blev udstillingen på Den Frie Udstillingsbygning i 1966 startskuddet til gruppens endelige opløsning. Konflikts omdrejningspunkt var Ole Torben Jensen (Topper) og Bent Kokkenborg. Topper skulle fragte Kokkenborgs og sine egne værker frem til udstillingen, men på vejen til København brød hans 'Studenter Rolls-Royce' sammen, og han måtte søge hjælp på et værksted for at kunne komme videre. Da han ikke kunne nå frem før sent på aftenen, besluttede han sig for at tage ud til svigerforældrene i Værløse. Den næste dag ankom han til Den Frie op på formiddagen.

Egon Svarrer: Uden titel, u.å. Olie på lærred. Tilhører Fanø Kunstmuseum

Tre timer for sent med Kokkenborgs og egne værker til at de kunne være med i en tv-optagelse med Danmarks Radio, som havde været forbi om formiddagen for at optage opsætningen af udstillingen. Kokkenborg var skuffet og vred og udvandrede derfor fra udstillingen sammen med nogle af de øvrige Konkylie-medlemmer, mens Topper fik lov til at hænge de manglende værker op selv. Den episode blev symptomatisk for det opbrud, der var undervejs i Konkylie.

Det blev med tiden mere synligt, at ambitionsniveauet var vidt forskelligt blandt gruppens medlemmer. Nogle søgte at skabe sig et navn og et omdømme inden for kunsten, mens andre søgte andre veje og lagde kunsten på hylden i kortere eller længere tid. Det kunne ses på udstillingerne, og det blev bemærket af pressen. De første års vildskab og eufori havde lagt sig, og man forven-

Ole Torben Jensen: *Keramisk Relief*, u.å. Keramik. Tilhører Fanø Kunstmuseum

tede at gruppens kunstnere til stadighed udviklede sig og fremviste noget nyt og bedre.

Den 17. januar 1971 blev gruppen officielt opløst på et møde hos Ruth og Niels Hübschmann på Fanø. Forud for ophævelsen var gruppen også geografisk blevet spredt ud over hele landet. Ole Sørensen var flyttet til Kolding, Harald Jacobsen søgte mod Paris og ønskede i højere grad at stå på egne ben. Egon Svarrer havde været indblandet i et skuddrama i Esbjerg i starten af 70'erne og var præget af denne episode. Samtidig søgte han større opmærksomhed og vendte blikket mod Italien. Konkylie havde været en aktiv gruppe i fire år – fra 1964-68. De var kommet ud med deres kunst som gruppe og som selvstændige kunstnere i hele landet og havde fået opmærksomhed i udlandet.

De havde fået det bedste ud af kammeratskabet og sammenholdet, men den store salgssucces og landsdækkende anerkendelse udeblev. Den dybe respekt indbyrdes for hinanden i gruppen eksisterede stadig, og alle var klar over, at Konkylie ville få betydning for deres egen videre udvikling som kunstnere fremover. Som Topper udtrykker det: "*Vi var nogle sære, uharmoniske størrelser. Men vi respekterede hinanden.*"

Hvorfor Konkylie i dag?

Ulf Gudmundsen påpegede i sin tekst til udstillingen om Konkylie i 1988, at "*etableringen af Konkylie-foretagnet var medvirkende til at skabe øget interesse for den sydvestjyske billedkunst – og gjorde det dermed lettere for folk som kom efter.*" Denne påstand er stadig gældende. I dag flourer kunsten i det vestjyske, og der skal ikke herske tvivl om, at pionerarbejdet, som Konkylie

Bent Kokkenborg: *Abstraktion*, u.å. Olie på lærred. Privateje

og Aage Meyer tilvejebragte, fik betydning for samtidskunstens opblomstring i Esbjerg og på Fanø. De var godt hjulpet på vej af en optimistisk stemning samt af et progressivt kunstsyn i Esbjerg, som tilsammen dannede rammerne om en moderne kulturby.

Konkylie rummer ligeledes historien om at prøve nye grænser og vove springet ud på nye 'kontinenter'. Konkylie var en optimistisk gruppe med talent, energi og gå-på-mod, som tog imod de chancer, der bød sig. Det er også historien om kunstens hårde vilkår, hvor nye strømninger og kunstnere hurtigt overtager scenen. Kun få af Konkylies medlemmer formåede at få større anerkendelse. Konkurrencen fra det Københavnske kunstmiljø var for hård og innovativ – og satte fortsat dagsordenen for kunstens udvikling i Danmark. Konkylie forblev i det store hele et lo-

Kunstnerne og gallerist samlet i 1988 i Sand's Restaurant. Fra vestre Harald E. Jacobsen, Bent Kokkenborg, Niels Hübschmann, Aage Meyer, Carlo H. Berntsen og Erling Juhl.

kalt fænomen, som dog satte et markant fodspor i det vestjyske.

Tak!

Udstillingen om Konkylien har udelukkende kunnet realiseres med stor velvilje og hjælp fra mange mennesker. Fanø Kunstmuseum vil derfor gerne rette en stor tak til Ulf Gudmundsen, Hanne Meyer, Birgit Sørensén, Susanne Bjerre, Bent O. Juhl, Bjarne Mortensen, Solveig Lund Christensen, Esbjerg Kommune, Hovedbiblioteket i Esbjerg, Janus Bygningen, Præstegårdsskolen i Esbjerg samt alle kunstnerne i Konkylien for venlige udlån af værker til udstillingen. Samtidig skal der lyde en stor tak til alle, som har bistået med at kaste lys over Konkylien. Specielt skal fremhæves Niels Hübschmann, Harald E. Jacobsen, Ole Torben Jensen, Carlo Haahr Berntsen, Bent Kokkenborg, Ole Sørensén, Kirsten Larsen, Lone & Hanne Juhl samt Hanne

Meyer. En speciel tak skal lyde til Jens Christian Top for lån af filmen *Konkylien 1964-1968*.

Internt skal der lyde en stor tak til Birgitte Schack Rasmussen for et utrætteligt arbejde med at få udstillingen på plads og til Anne-Marie Frandsen for hjælp med kataloget samt til Birthe Refslund og Thorkild Møller for uvurderlig hjælp med at finde værker.

Til sidst skal der rettes en stor og varm tak til Danibo – Fanø Sommerhusudlejning, Fanø Sparekasse og Kulturelt Samråd for deres økonomiske støtte til udstillingens gennemførelse og for deres trofaste tillid til museet.

Fanø Kunstmuseum
Marianne Gasbjerg
cand. mag. kunsthistorie og historie

Carlo Haahr Berntsen: *Skygge af træ*, 1964. Kattuntryk på lærred. Privateje

Konkyliens udstillinger

1964

Lemgo, Tyskland
Esbjerg Kunstpavillon

1965

Ribe Kunstmuseum
Jyväskylä, Finland
Vestjysk Kunstforening
Endrupholm

Ulfborg

1966

Esbjerg Højskole
Brørup
Padborg
Den Frie Udstillingsbygning, København
Kunstbygningen, Odense
Statskolen, Esbjerg

1967

Esbjerg Højskole
Stavanger Kunstforening, Norge

1968

Den Frie Udstillingsbygning, København
Esbjerg Højskole

1971

Esbjerg Kunstmuseum (dele af Konkylien): Harald E. Jacobsen, Erling Juhl og Egon Svarrer.

1975

Nykytidetta Jyllannista, Alvar Aalto meseo, Finland (Vestjysk kunst): Carlo Haahr Berntsen, Niels Hübschmann, Harald E. Jacobsen, Ole Torben Jensen, Erling Juhl og Egon Svarrer med flere.

1988

Galleri Meyer, Esbjerg

1994

Fanø Kunstmuseum

Carlo Haahr Berntsen – En æstetisk tekstilhåndværker f. 1927

Carlo Haahr Berntsen kom med i Konkylie i 1966 og var allerede på dette tidspunkt en efterspurgt tekstilkunstner. Han havde flere gange udstillet på Charlottenborg og havde repræsenteret Danmark og Håndarbejdets Fremme på en udstilling på The Cooper Union Museum i New York i 1962 – og atter igen på Verdensudstillingen samme sted i 1964.

Studietiden og restauratoren

Berntsen har altid tegnet og malet, men vejen som kunstner gik først over en uddannelse som bygningsmaler, inden han meldte sig på Tegne- og Malerskolen i Odense, hvor han gik fra 1952-54. Sideløbende med studierne og i ferierne arbejdede han for Nationalmuseet med kirkerestaureringer. I perioden 1958-60 fortsatte han med at uddanne sig ved Kunsthåndværkerskolen i København. Det var her, at han for alvor fik interesse for tekstilhistorie og arbejdet med tekstiler og tryk.

Æstetiske værker med mening

Berntsens motivverden tager stædigt afsæt i de naturindtryk, som han finder rundt omkring det smukke, gamle byhus i Ribe, hvor han stadig bor og har

sit værksted. Han bryder sig ikke om voldsomheder, men stræber efter at opnå harmoni og æstetik i sine værker. Naturindtrykkene bliver omdannet til fragmenter, som han forstørrelser op til abstrakte figurer. Værkerne rummer desuden ofte en højere ide eller dybere tanke. I værket *Urhavet* fra 1971 har Berntsen fabuleret over den fascinerende proces, der foregår, når to små celler bliver til et menneske, et dyr eller noget helt andet. På dette tidspunkt kan man endnu ikke afgøre, om det bliver et godt eller ondt væsen – alt står åbent. I værket fremkommer en masse små sæere skabninger, som rytmisk svæver rundt og næsten skifter farve og form for øjnene af beskueren.

Billedtæpper i stort format

I Konkylie-tiden arbejdede Berntsen primært med billedtæpper, hvor han i store formater malede på hør og bomuld. Inspirationen og værket udviklede sig undervejs, hvor tæppet blev benyttet som et 'lærred'. Berntsen brugte kun skitser og karton i forbindelse med nogle af sine tidlige væverier, hvor han selv indfarvede og spandt garnet. Når han var tilfreds med resultatet blev tæppet kogt – og først efter denne proces kom

de rigtige farver frem. Det betød, at der ind imellem blev lavet mange prøver, før det endelig værk var, som Berntsen ønskede det.

Berntsens fik i årenes løb en række store udsmykningsopgaver. Således fik han i starten af halvfjerdserne til opgave at udsmykke Ambulatorieforhallen på Glostrup Amtssygehus, hvortil han lavede otte store billedtæpper. Han har også udsmykket Ribe Amtsgård og lavet et stort billedtæppe til aulaen på Vejen Gymnasium.

Vikingens tæpper

Den historieinteresserede Berntsen har også sin helt klare holdning til vægtæpperne, som han sammenligner med vikingetidens festtæpper, hvor man 'tjelledede' væggene. Det vil sige, at man hængte tæpper op på væggen til specielle lejligheder, hvorefter de blev taget ned igen. På den måde beholdt tæppet en vis højtidlighed i sig.

Berntsen besluttede i starten af firserne at skifte tekstilerne ud med olie- og akvarelmalerier, men har i dag næsten lagt kunsten på hylden.

Carlo Haahr Berntsen:
Urhavet, 1971.
Kattuntryk på lærred.
Privateje

Knud Fisker – En ekspressiv kolorist (1937-2001)

Knud Fisker var autodidakt maler, som gennem tresserne opnåede anerkendelse og respekt for sin måde at male på. Han var født og opvokset i Esbjerg, men havde rødder i Sønderho, hvor faderen nedstammede fra en kaptajnsslægt. Det var derfor naturligt, at han i 1966 blev en del af Konkylie. Fisker var optaget af den abstrakte ekspressionisme, og hans inspiration kom blandt andet fra den amerikanske 'action painter' Jackson Pollock.

Solgte aktier for at rejse

Fisker var en kunstner, som var drevet af en stor udlængsel efter højere og varmere himmelstrøg, som kunne bringe ham inspiration til at male. I sin tidlige ungdom havde han lært malerkunsten på Ibiza, men også været optaget af Kibbutz-tankegangen i Israel. For at finansiere sine mange rejser til udlandet fandt han på at sælge aktier i sine kunstværker. For et fast månedligt beløb kunne interesserede købe retten til et fremtidigt værk. Derved fik Fisker skrabt penge ind til rejsen, og malerierne bortloddede han til 'investorerne', når han kom hjem med kufferten fuld af nye værker.

Hans inspirationer fra forskellige destinationer slår igennem i titlerne på hans værker. I *Erindring fra New-York* fra ca. 1970 (side 7) ser man, hvordan Fisker bevidst sammenfletter collage-teknikken ind i oliemaleriet. Det er det sort/hvide, som dominerer i værket, hvor sorte 'huller' i et rytmisk spor leder beskueren ind i billedet. Collagen skydes som en kile ind midt i billedet med stor fornemmelse for en samlet balance. Her ses, hvordan Fisker bevæger sig mellem interessen for det konkrete og afgrænsede og det fabulerende og spontane. I flere af Fiskers værker synes der at være en reminiscens af noget figurativt og genkendeligt – og man kan trække værket ind i sit eget erindringsrum og fabulere videre over betydning og kunstnerens mening med værket.

Statens Kunstfond i Esbjerg

Fisker solgte, som den eneste af Konkylies medlemmer, et værk til det forholdsvis nyetablerede Statens Kunstfond. Historien bag beretter om en følelsesladet debat ved åbningen af udstillingen på Esbjerg Kunstpavillonen i februar 1966, hvor Statens Kunstfond viste de nyindkøb, der var foretaget i 1965. Denne udstilling faldt sammen med Konkylies

egen udstilling på Esbjerg Højskole. Under introduktionen til Kunstfondens udstilling stillede Egon Svarrer kritisk spørgsmål ved, hvorfor Kunstfonden ikke indkøbte noget af den vestjyske kunst – men primært havde investeret i værker fra Københavnske kunstgrupper. Kunstfonden, som nok ikke ville sidde sådan en kommentar overhørig, besluttede at aflægge Konkylies udstilling et besøg. Resultatet blev, at de indkøbte et værk af Knud Fisker.

En udfordret kunstner

Fisker led af et skrøbeligt sind, som betød, at han i flere perioder var indlagt på Sct. Hans i København. Til gengæld brugte han det til at lave spændingsfyldte og dynamiske værker, som viste en god fornemmelse for farvernes brug og fladens udnyttelse. Han udviklede med tiden sin egen farveteori, hvor han gav tretten grundfarver symbolske betydninger.

Fisker rejste fra Esbjerg i slutningen af halvfjerdserne og bosatte sig på Christiania, hvor han fungerede som cafekunstner og kom til at tilhøre Christianias 'regnbuemalere'. Fisker døde i en alder af 64 år under en rejse til Marokko.

Knud Fisker: Uden titel, 1971-72.
Olie på masonit. Privateje

Knud Fisker: *Rhodos*, 1972.
Olie på karton. Tilhører Fanø Kunstmuseum

Niels Bloch Hübschmann - En sanselig kunsthåndværker f. 1928

Niels Hübschmann: *Tyrehoved*, 1965.
Keramik. Privateje

"Konkylie satte noget i gang!" Niels Hübschmann er ikke et øjeblik i tvivl om, at Konkylie betød noget væsentligt for den enkelte kunstner i gruppen. Selv nød han kammeratskabet, de fælles udstillinger og de anderledes udfordringer, som blev stillet til en udstillende keramikker.

Kunsthåndværker med kunstnerisk åre

Hübschmann er født og opvokset i Nørre Nebel lidt nord for Esbjerg. Den kunstneriske åre løber i familien, hvor broderen er billedkunstner og søsteren keramikker, så derfor var det oplagt, at også lillebroderen Niels valgte kunstens vej.

Hübschmann forfulgte den praktiske vej som kunsthåndværker. Han drømte oprindeligt om at blive sølvmed, men kom i stedet i guldsmedelære. Det arbejde gik ikke i spænd med Hübschmanns temperament, og han begyndte at kigge sig om efter noget andet. Han havde set søsteren arbejde med keramikken, og det håndværk, syntes han, var interessant. Så inden prøvetidens udløb havde

Hübschmann fundet en ny læreplads som keramikker i København.

Parløb med Ole Sørensen

Efter elevtiden og nogle år i udlandet, slog Hübschmann sig ned på Fanø i 1956 og åbnede et værksted sammen med vennen og keramikeren Ole Sørensen. De havde mødt hinanden i en militærnægterlejr i Oksbøl og aftalte der at starte værksted sammen. Efter Oksbøl arbejdede de to keramikere side om side på Fanø. I begyndelsen var arbejdsforholdene primitive i lejede lokaler uden vand og varme. Senere flyttede de ned på Hovedgaden, hvor de købte et hus, der var mere egnet til værksted. Den færdige keramik kørte de rundt og solgte til forretninger over hele landet.

Naturen som inspiration

Hübschmann lægger ikke skjul på, at der har været trange tider som keramikker, men han har overlevet som pottemager, hvor han sælger sine mange specielle skåle, krukker og krus til turister og andre interesserede fra butikken ved huset. Keramikken har givet ham mulighed for at udfolde sine mange ideer og arbejde kreativt. Han eksperimenterer med former og egne glasurer. Det har givet ham flere udsmykningsopgaver, hvor man blandt andet kan se hans keramiske værker på Hjemmeværnsskolen i Nymindegab, på Årre Skole samt en større frise til Varde Gymnasium. Siden elevtiden har han regelmæssigt udstillet på Den Frie og Charlottenborgs Forårsudstilling.

Inspirationen til sit kunsthåndværk finder han i sine nære omgivelser. Fanøs natur, erindringer fra barndommen som møllerens søn og Sønderho-dansen bliver omformet til farve og form i leret med Hübschmanns eget ekspressive udtryk. Han arbejder forsat med leret og keramikken fra sit værksted i Nordby.

Niels Hübschmann:
Krukke med hestehoveder,
1963. Keramik/ler
med jernfilspåner. Privateje

Harald E. Jacobsen – En abstrakt-ekspressiv drivkraft f. 1929

I begyndelsen af Harald E. Jacobsens lange virke som billedkunstner arbejdede han med portrætter af sin kone Helene og naturalismens udsyn. Men mødet med værker af blandt andet Roger Bissiere, Viera da Silva, Pierre Soulages, Goetz i Paris ændrede for altid hans syn og tilgang til kunsten. Man ser påvirkningen fra specielt Soulages i nogle af hans akvareller fra Konkylens tid, hvor hurtige og voldsomme bevægelser på papiret bliver til rytmiske værker. Harald Jacobsen har kunstnerisk altid været i bevægelse, hvor han har eksperimenteret og forfinet sin egen stil. Hans tilgang til lærredet er tæt forbundet med naturindtrykkene på Fanø og omkring Esbjerg, hvor han går tæt på og i dunkle farver opløser det figurative i flader, former og farver.

Esbjerg i en kunstnerisk epoke

Harald Jacobsens var fra barns ben påvirket af en kunstnerisk mor, som udstyrede sine børn med et staffeli, så de kunne male side om side i familiens køkken. Det skabte fundamentet for Harald Jacobsens retning som kunstner. Han begyndte på Bizzie Høyers malerskole i 1950-53, og fortsatte i 1955 med

et semester på Kunstakademiet hos Olaf Rude.

I sidste halvdel af halvtresserne var der i Esbjerg mange spirende kunstnere, som gik på Kunstakademiet. Hjemme mødtes de til udstillinger i Ovenlyssalen, som viste samtidens nye kunst. Harald Jacobsens besøg var ofte i selskab med vennen og maleren Erik Hansen, som imidlertid ikke lod sig inspirere af den abstrakte kunst. Nogle af de udstillinger, som gjorde væsentligt indtryk på den unge Jacobsen, var en udstilling med Jean Deyrolle i 1956, Richard Mortensen i 1962 samt Karel Appel samme år i den nyåbnede Kunstpavillon. Disse blev sammen med inspirationen fra Paris et springbræt til den abstrakte kunst.

Ustabil balance og Oksby

Harald Jacobsens værker efterlader ofte et dystert og alvorstungt indtryk. Det er også tilfældet med værket *Oksby* fra 1968, som refererer til en lille by mellem Esbjerg og Varde. I værket foregår der en centrifugal kraft omkring midten af værket, som åbner op til lysende punkter, som holdes tilbage af de mørke flader. Cirkler og trekanter skydes

ind mellem hinanden og balancerer knivskarpt for at opnå en harmoni og dynamik i værket. Det umiddelbart genkendelige fra området omkring Oksby har Jacobsen opløst i et abstrakt-ekspressionistisk udtryk.

Værket *Ustabil balance* fra 1970 vidner om en større kolorit, hvor Harald Jacobsen i større grad løsriver sig fra et synsindstryk, men overgiver sig til en følelsesmæssig stemning, som han fortolker ind i billedfladen. Det er følelserne, stemningen og abstraktionen, som Harald Jacobsen til stadighed fabulerer over i sine abstrakte værker.

Nye horisonter

De sidste år i Konkylie blev for Jacobsen springbrættet til nye udfordringer. I 1968 tog han således til Paris og var i en periode tilknyttet *Atelier 17*, hvor han studerede grafik hos Stanley William Hayter. Tiden i Paris blev åbningen til nye bekendtskaber og kunstneriske udvekslinger i de følgende mange år, men fortsat med en solid base i Esbjerg. I dag bor og arbejder Harald Jacobsen stadig med kunsten fra sit hjem i Esbjerg.

Harald E. Jacobsen: *Ustabil balance*, 1970. Olie på lærred. Privateje

Ole Torben Jensen – En alsidig kunstner med noget på hjerte f. 1933

Ole Torben Jensen, kaldet Topper, drives ofte af politiske emner i sin kunst. Uretfærdigheder, undertrykkelse og uhyrligheder udfordrer ham. Når han maler dansebilleder, bliver det til fortællinger om den stygge ridefoged, som forsøger at forføre den unge, uskyldige pige. Derved kommer det overordnede budskab til at handle om grådighed og dødssynder. Den yngre Topper var i langt højere grad optaget af det kunstneriske opgør med naturalismen. Han ønskede frihed til at lave det, som han havde lyst til – og i de materialer, som han fandt interessante.

Fokus på tegning og grafik

En stræben efter frihed og søgen efter kerne i udtrykket har udfoldet hans kunstneriske talent på mange måder. Han har beskæftiget sig med grafik, tegning, maleri og keramik. Interessen for at tegne har han haft, siden han var en lille purk på blot 4 år. I skolen oplevede han succes med sine tegninger i modsætning til de andre discipliner, som kedede ham. Derfor var det naturligt, at han fortsatte den kunstneriske vej. Han startede i lære som skiltemaler, og senere fortsatte han på Tegne- og Kunsthåndværkerskolen i København. Her fik han i 50'erne undervisning af blandt

andet Jane Muus, som man fornemmer en vis påvirkning af i Toppers tegninger. Ligeledes ses en påvirkning fra Palle Nielsen, som Topper beundrede for hans kraftfulde tegninger. I studietiden på Tegne- og Kunsthåndværkerskolen brugte han al sin tid på skolen, hvor han ofte var at finde på det grafiske værksted. Her udforskede og eksperimenterede han med teknikker og udtryk. Dertil kom den ekstra gevinst, at lokalerne var opvarmede om vinteren, i modsætning til den lejede gamle og kolde lejlighed, som Søren Kierkegaard også havde boet i omkring 100 år tidligere.

Grafisk interesse

Grafikken blev et vigtigt omdrejningspunkt for Ole Torben Jensen i 60'erne, hvor han startede sit eget keramik- og serigrafiske værksted i Nordby sammen med sin daværende kone Annelise Jensen. Et af de værker, som udsprang fra værkstedet i denne periode, var *Abstrakt komposition* fra 1968. Det viser en vis inspiration fra kubisternes collagebrug, hvor elementer flettes ind i hinanden. I Toppers behandling bliver genkendelige genstande delt og omformet til et abstrakt værk, som giver værket spænding og bevægelse. Man fornemmer også hans stærke optaget-

hed af tegningen – i modsætning til Kokkenborgs og Juhls større fokusering på farverne og penslens mere frie strøg på lærredet.

I Konkylletiden arbejdede Topper også med keramikken. Værket *Keramisk Relief* (udateret) ligger i spændingsfeltet mellem maleri og skulptur. Værket bemægtiger sig mere af beskuerens rum og møder beskueren på et mere tredimensionelt plan.

Musiske talenter

Ved siden af billedkunsten dyrkede Topper også en anden passion – nemlig violinen, hvor han spillede i gruppen *Sand på Gulvet* sammen med vennerne Christian Berg, Henning Nørgaard, Ole Mouritzen og Niels Thorlund. Gruppen gjorde blandt andet sangen om sejlturen mellem Esbjerg og Fanø til allemands-eje.

I dag bor Ole Torben Jensen på Mors, hvor han har sit eget galleri. Han mødes ofte sammen med andre kunstnere til croquis-tegning. Selv siger han: "Jeg bliver aldrig færdig med at tegne efter modeller – der findes alle udfordringerne for en billedkunstner."

Ole Torben Jensen: *Abstrakt komposition*, 1968. Serigrafi. Tilhører Fanø Kunstmuseum

Erling Juhl – Konkylens udfarende kunstner (1923-1990)

Erling Juhl var født og opvokset lidt nord for Esbjerg, og det blev i det vestjyske, at han satte sit klare spor i kunsten. Juhl drømte tidligt om at blive kunstner, men forældrene syntes, at han skulle lære et håndværk. Derfor kom han i første omgang i malerlære, men rejste derefter hurtigt til København, hvor han fik sin kunstneriske uddannelse på Rostrup-Bøyesens malerskole fra ca. 1942-1945. Han forblev en årrække i København, hvor han blandt andet var medlem af *Malersammenslutningen "17 i alt"*. I 1957 vendte han tilbage til Esbjerg som billedkunstlærer på Esbjerg Højskole – et job, som han bestred ved siden af sin kunstneriske karriere frem til 1971, hvor han stoppede for at få mere tid til kunsten, og fordi stemingen på skolen ændrede sig i en retning, som Juhl ikke bifaldt.

Bogillustratoren

Erling Juhl er måske mest kendt for sine mange tegninger, træsnit og vignetter, som han illustrerede til mere end 100 bøger og fortællinger. Han har blandt andet illustreret flere genudgivelser af Sten Steensen Blichers noveller og digte samt Jubilæumsskriftet fra Esbjerg Højskole 1910-1980. Han var også kunstneren bag *Esbjerg Mappen*, som bestod

af ti træsnit med motiver fra Esbjerg og omegn. En kunstmappe som markerede Esbjerg Museums 25 års jubilæum – og som fik støtte af Esbjerg kommune og Ministeriet for Kulturelle Anliggender, som det hed dengang. Men også Limfjordsejnen har Juhl ofte tegnet, da han havde et sommerhus i Sevel og ofte tilbragte somrene på egnen.

I sit virke i Esbjerg har Juhl efterladt sig spor i udsmykningen af blandt andet Esbjerg Højskole, det tidligere Esbjerg Centralsygehus, Esbjerg Rådhus samt Esbjerg Bibliotek. I malerierne fra Konkylietiden og fremefter veksler Juhl ofte mellem en fabulerende og spontan tilgang til lærredet og en mere konkret og afgrænset opbygning i sine udsmykningsopgaver for virksomheder i Esbjerg.

Spontan abstraktion

Inspirationen til værkerne fandt Juhl i naturen omkring sig, hvorefter han løsrev sig fra det figurative og lod følelserne fylde værket i abstrakte former. Juhls værker søger ofte væk fra konstruktivismens stringente formsprog. Det er snarere en ekspressiv og spontan abstraktion, som strømmede ud fra Juhls kraftfulde pensel på lærredet. Foruden

landskabet omkring Esbjerg var det især de unikke naturlandskaber på Færøerne, som inspirerede ham i en lang årrække. Han foretog således mere end 15 rejser til broderlandet mod nord – ofte i selskab med andre kunstnere, forfattere og andre kulturpersonligheder.

Intens tilgang til lærredet

Erling Juhls tilgang til maleriet var fyldt med inderlighed og dybtfølt lyst til at male. En aften, hvor han midlertidigt boede i lejligheden over Meyers Galleri, blev han grebet af en brændende trang til at male. Da han ingen lærreder kunne finde i lejligheden, rev han resolut køleskabsdøren af og begyndte med stor heftighed at male et værk, som han bare måtte have ud af kroppen. Værket hænger i dag i Hanne Meyers stue.

Erling Juhl var en af drivkræfterne bag Konkylens aktiviteter, hvor han var et naturligt og inspirerende samlingspunkt i det frie miljø på den socialistiske højskole i Esbjerg. Juhl arrangerede således adskillige udstillinger på højskolen for Konkylens medlemmer, og gennem hans store netværk af kulturpersonligheder skabtes kontakter til resten af landet.

Erling Juhl: *Landskabsabstrakt*, 1973.
Olie på masonit. Tilhører Hovedbiblioteket i Esbjerg

Kristian Klausen – En konsekvent konstruktivist (1896-1973)

Kristian Klausen var en maler, som fuldt ud tilsluttede sig de abstrakte tendenser og tankesæt. Han malede også naturalistiske værker, som var præget af en ekspresiv naturalisme. Men i relation til Konkyliden var det udelukkende det abstrakte værk, som havde hans interesse.

Autodidakt konstruktivist

K.Klausen var autodidakt maler. Han havde i sin ungdom arbejdet som havnearbejder på havnen i Esbjerg, inden han for alvor kastede sig over kunsten. Hans abstrakte værker lå i forlængelse af de russiske konstruktivister, som med forskydninger og geometriske figurer søgte at skabe en ny og mere harmonisk verden gennem en kunstnerisk-æstetisk optik. Det var kunstnere som blandt andet Wassily Kandinsky (1866-1944), Piet Mondrian (1872-1944) og Ferdinand Legér (1881-1955) som med udgangspunkt i en forherligelse af maskinen skabte en ny æstetik. Den utopiske drøm var løbet ud i sandet, da K.Klausen kastede sig over det konstruktivistiske maleri – men vejen for en ny kunstnerisk udfoldelse var åbnet. En retning som de danske kunstnere Richard Mortensen og Robert Jacobsen arbejdede videre med i deres konstruktiv-abstrakte kunst.

Man kan se inspirationen fra især Richard Mortensen i værket på side 2,

hvor han stramt komponerer maleriet med rene komplementære farveflader og linjer. Værkets dybde bliver alene defineret af farvefladernes brydninger – al anden rumlig dimension er reduceret til et minimum. Værket er således også renset for henvisninger til andre ting uden for billedet. Det er ideen om, at værket skal være et rent billede, som K.Klausen har arbejdet med her.

I værket *Abstraktion* på side 25 opbygger han atter et stringent motiv af streger, cirkler og farveflader, men får skabt dybde og bevægelse arbejdet i værket, som giver en større rytme, lethed og musikalitet. Begge værker viser dog, at K.Klausen havde den mest konsekvente tilgang til det konkrete abstrakte maleri af Konkylidens medlemmer.

Succes i Lemgo

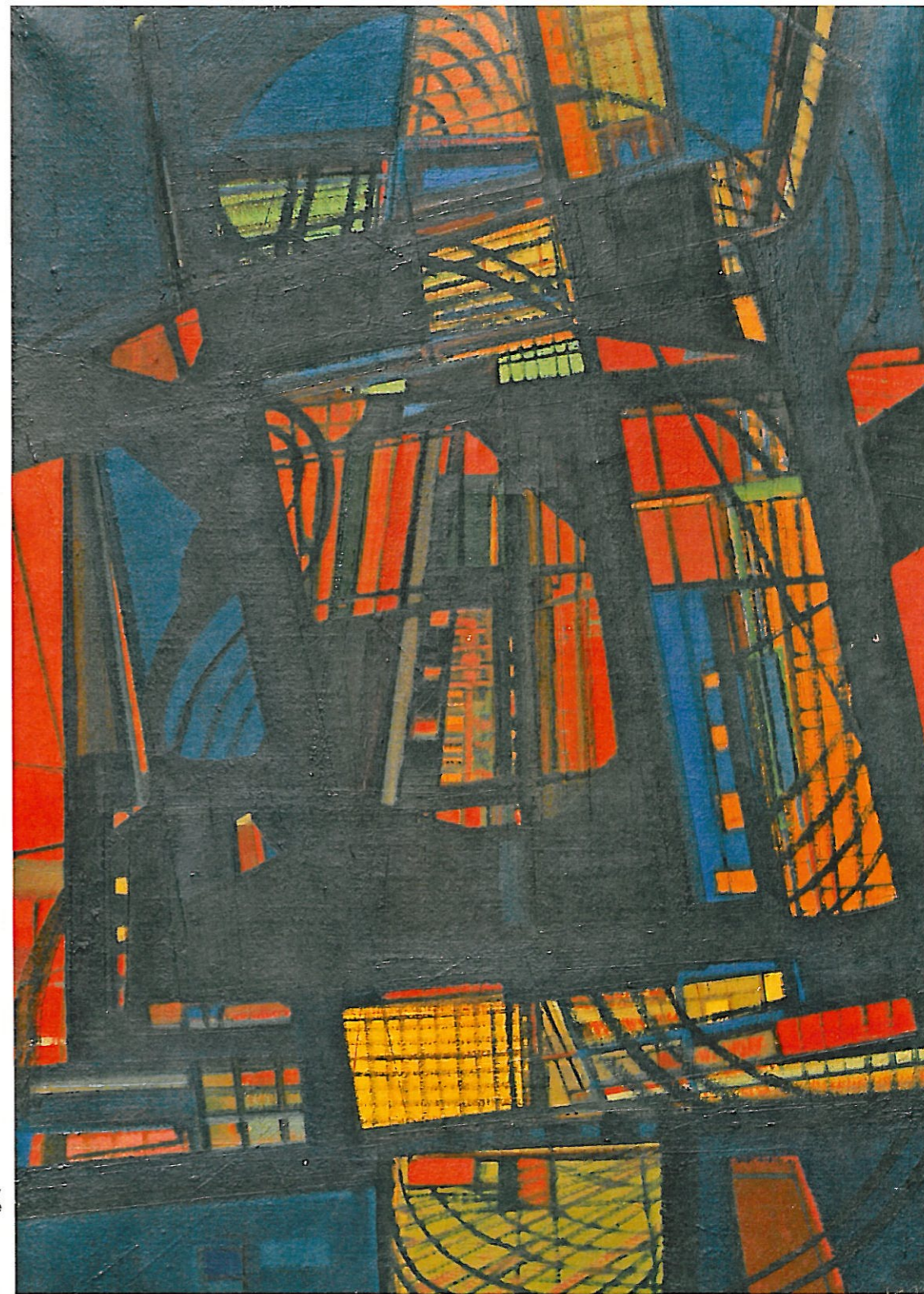
K.Klausen var med fra starten i Konkyliden og var én af de kunstnere i gruppen, som udelukkende var at finde i Esbjerg. Her kendte han Hanne og Aage Meyer godt fra kunstmiljøet i byen. Dertil kom, at han i en længere periode lejede en af lejlighederne over Meyers Galleri i Jyllandsgade sammen med sin kone. Klausen var derfor også at finde på gruppens første udstilling i Lemgo i Tyskland. En udstilling, hvor tyskerne fattede interesse og sympati for hans værker. Han blev således den eneste af medlemmerne, som

solgte sin kunst på denne udstilling.

Veteranen i Konkyliden

Tiden med Konkyliden synliggjorde, at K.Klausen var en ældre mand i forhold til de andre medlemmer, og at han manglede ungdommens fandenivoldskhed og energi i sine senere værker. En journalist fra Fyens Stiftstidende bemærkede det således under udstillingen i Kunstbygningen i Odense i 66: *"Sammenlignet med al denne ungdom staar den 70-aarige K.Klausen afgjort en kende stereotyp i baade metode og farve. Jeg har for aar tilbage set betydeligt mere overbevisende maleri af den aldrende Esbjergmaler. Det synes, som om han i disse billeder hverken har lyst eller kraft til at fylde den halvstive form med farvernes pulsslag, men nogen novice i det abstrakte er Klausen jo netop ikke."* Selv var den selvkritiske K.Klausen til stadighed i tvivl om sin berettigelse i Konkyliden og værkernes aktualitet. Men de øvrige kunstnere i gruppen støttede kraftigt op om ham som både kunstner og ven.

K.Klausen døde i 1973 – kun nogle få år efter Konkylidens endelige opløsning. Han havde inden sin bortgang en mindre retrospektiv udstilling i Vestjysk Kunstforening i Tistrup. Malerkunsten havde han imidlertid selv lagt på hylden samtidig med opløsningen af Konkyliden.

K.Klausen: *Abstraktion*, u.å.,
Olie på lærred. Privateje

Bent Kokkenborg – En musik og ekspressiv kunstner F. 1927

Bent Kokkenborg stiftede tidligt bekendtskab med kunsten, da forældrenes sommerhus på Fanø lå godt placeret mellem malerne Reinhard Heinemann og Jakob S. Agersnaps huse. Det satte sine spor hos den unge Kokkenborg, som voksede op med ønsket om at tegne og male. I Kokkenborgs første egne naturalistiske værker ses en vis inspiration fra blandt andet Heinemann i de ekspressive gengivelser af husene i Sønderho.

Bent Kokkenborg startede derfor på Røstrup Boysens malerskole i København. I midten af halvtresserne tog han springet videre til Kunstakademiet, hvor han gik tre semestre ved professor Axel Jørgensen, som tilskyndede ham til studiet af den menneskelige model og konstruktion af opstillinger. Kokkenborg flyttede i 1961 tilbage til Fanø sammen med sin kone Terttu, som han havde mødt i 1959 på seminariet i København. I Esbjerg underviste han en årrække på Børnehaveseminariet og senere på Esbjerg Gymnasium i formning og kunst.

Samlingspunktet i Konkylie

Bent Kokkenborg, der er født og opvokset i Esbjerg tæt på ungdomsvennen Ole Sørensen, blev en af de drivende kræfter i Konkylie. Det var hans kontakter og venner inden for kunsten, som dannede ryggraden i gruppen. Ole Sørensen og Kokkenborg havde siden barndommen gået til tegning sammen, og i teenageårene fulgtes de ad til jazz-koncerter i byen. Disse to kunstneriske spor blev vigtige for Kokkenborgs udvikling som både billedkunstner og jazz-musiker. Kokkenborgs store musiske talent slår igennem i hans billeder, som indeholder en rytmisk bevægelse i de kraftfulde strøg.

Abstrakt ekspressionisme

Det store værk *Vesterhavet* er umiddelbart en ren abstraktion med stærke og aggressive penselstrøg, men inspirationen har Kokkenborg hentet fra havet, luften, stedet og kunstneren inde i sig selv. Kokkenborgs værk viser en ekspressiv og individuel tilgang til lærredet, hvor resultatet fremstår som en voldsom

bevægelse opad i billedfladen. Man genkender de kraftige bølger fra Vesterhavet, men man er så tæt på bevægelsen, at den næsten omslutter beskueren.

Den musiske åre

Kokkenborgs egentlige passion er musikken, hvor han har spillet både spillemandsmusik i Fanø *Spillemands-orkester* (1963-1972) og jazz i blandt andet orkestret *Fannikkerne*. Jazz-musikken lagde han først på hylden sidste i 90'erne. Musikken fulgte også nogle af Konkylies udstillinger, hvor både Ole Torben Jensen og Bent Kokkenborg fulgte med billedkunsten til Tyskland, hvor de optrådte med spillemandsmusik til ferniseringen af udstillingen.

Kokkenborg bor fortsat på Fanø i sit 250 år gamle hus i Nordby sammen med sin kone Terttu. Kunsten og musikken har han lagt på hylden, men nyder at omgive sig med Konkylie-vennernes kunst i de hyggelige stuer.

Bent Kokkenborg: *Vesterhavet*, 1966. Olie på lærred.
Tilhører Præstegårdsskolen i Esbjerg.

Egon Svarrer – Neokonstruktivismes sanselige maleri 1925-1981

Egon Svarrers malerier fra konkylletiden fremstår som konkret abstrakt neokonstruktivisme, hvor han udfordrer form og farve inden for maleriets todimensionelle ramme. I sine senere værker indfører han en større grad af figurative elementer, hvor man finder stilistiske kvindemotiver i samspil med de for Svarrer så karakteristiske afgrænsede flader, former og farver.

Talentet belønnes

Svarrer blev uddannet på Bizzie Høyers malerskole og på Kunstakademiet under Kræsten Iversen og fortsatte derefter på Kunstakademiets freskoskole. Indflydelsen fra Kræsten Iversen og freskoskolens leder Elof Risebye ses i Svarrers tidlige naturalistiske værker, som han i 1956 vandt Kunstakademiets store sølvmedalje for og atter i 1958 den lille guldmedalje. I løbet af 1960'erne løsev Svarrer sig fra det naturalistiske formsprog og søgte i en mere abstrakt og konkret retning. Erfaringen fra freskoskolen benytter han dog i 1960'erne ved udsmykningsopgaven på Esbjerg Handlesskole, hvor han malede værket *Ungdom herhjemme* og ude med fresko-teknik.

Sanselig dialog med beskueren

Værket på modsatte side er netop udtryk for Svarrers abstrakte konstruktivisme, hvor han undersøger farvernes og formernes virkning. Motivets rytme fastlægges af rene farveflader uden figurative henvisninger uden for værket. Derimod er den sanselige dialog med beskueren værket's egentlige formål. Egon Svarrers ambitiøse holdning afspejles i dette citat fra 1959: *"Linjerne skal brydes med hinanden, derved opstår bevægelsen. Går de i forlængelse af hinanden, går det hele i stå. Det øjeblik, man for eksempel tegner en streg, må man sætte noget i modsætning til denne bevægelse, enten et punkt, et ansigt eller en anden streg. Derved er vi inde på begrebet kontrapunkt, der kan genfindes i alle gode billeder. Det er et abstrakt begreb, idet det er usynlige ting i naturen, i den reelle virkelighed"*

Succes og opbrud

Konkylletiden bragte megen positiv omtale til Egon Svarrer i avisens spalter, men også salget gik fremad. Talentet bragte ham blandt andet til Italien, hvor han i perioden 1973-1976 havde et tæt samarbejde med galleri Sagittario i Milano, samtidig med at han

havde væsentlig udstillingsvirksomhed i Danmark. Efter 1976 udstillede Svarrer dog fortrinsvist i Danmark og underviste på aftenskolen i Esbjerg i 1970'erne ved siden af sin kunstneriske karriere.

Svarrer var født og opvokset i Esbjerg, men tilbragte sommermånederne på Fanø i familiens sommerhus i Rindby. Om sommeren kunne man ofte støde på Svarrer i Nordby, når han kørte rundt på sin Velo solex, som hurtigt bragte ham omkring på øen. Egon Svarrer var en aktiv, produktiv og ambitiøs kunstner og var en af de samlende kræfter i Konkyljen. Han kendte adskillige af kunstnerne fra sin barndom i Esbjerg – og senere mødte han kollegerne på Fanø, da det meste af Konkyljen holdt til i Nordby i denne periode.

Svarrer blev i de sidste år optaget af en indiske Sambodh religion, som bygger på meditation og selvindsigt. Han antog derfor selv navnet Sambodh og foretog flere rejser til Indien. Netop hjemvendt efter en af sine rejser i 1981 faldt Svarrer pludselig om under et besøg hos en ven i Sønderjylland, som havde passet hans elskede hund under fraværet. Han blev kun 56 år gammel.

Egon Svarrer: Uden titel, u.å.
Olie på lærred. Privateje

Ole Sørensen – I krydsfeltet mellem konkret og spontan f. 1930

Ole Sørensen: *Keramisk relief*, u.å.
Keramik. Privateje

Ole Sørensen tog sit første kunstneriske skridt, da han startede på Kunsthåndværkerskolen i København i 1948. Drømmen var at blive billedhugger, men da faren insisterede på, at han først lærte et håndværk, gik vejen over Kunsthåndværkerskolen. I umiddelbar forlængelse heraf kom han på Kunstakademiets Billedhuggerskole i 1953. Her modtog Ole Sørensen blandt andet undervisning af Utzon Frank og senere Peder Hald, som eksperimenterede med brænding og glasur på keramikværkstedet. Det forløb blev springbrættet til en vej som keramikker. Efter afslutningen på Kunstakademiet i 1956 vendte han tilba-

ge til vestkysten, hvor han bosatte sig på Fanø. Sammen med Niels Hübschmann åbnede han et keramikværksted i hjertet af Nordby.

Cobra og Robert Jacobsen

Ole Sørensen var tidlig optaget af Cobrabevægelsen samt den konkrete kunst, hvor blandt andet Robert Jacobsen blev en stor inspirationskilde. Ole Sørensen fascineredes af dialogen mellem de to retninger – det fabulerende og det mere stringente – og hans egne værker vidner om denne dualitet. I Konkylietiden var det også denne dialog, han udforskede i sine relieffer og

figurer. Ole Sørensens værker fortæller imidlertid også om en kunstner, som er optaget af form og funktion. I *Thepotten* fra sidst i 50'erne har han eksperimenteret med brygningen af theen, samtidig med at han har drejet en æstetisk smuk tepotte med en udskiftelig korkprop. En thepotte, som fik megen omtale omkring tresserne begyndelse.

Men Ole Sørensen har også beskæftiget sig med rene visuelle værker, som relieffet fra tresserne vidner om. I værket krydser han det spontane med det konkrete. Lerets afgrænsede former inddeler værker i mindre kantede dele, mens glasurens mere legende og fabulerende

former svinger sig ud og ind og krydser det afgrænsede og konkrete. Man fornemmer samtidig hans optagethed af glasurens muligheder og begrænsninger i brændingsprocessen.

Organisatoren i Danske Kunsthåndværkere

I 1967 flyttede Ole Sørensen fra Fanø for at blive leder af keramikskolen på den nyetablerede Kunsthåndværkerskole i Kolding, hvor han underviste i keramik og kunsthåndværk. Samtidig drev han et keramikværksted i Hejlsminde, som han først solgte igen i 2000 for at flytte til Nordsjælland. Som kunstner var han i denne periode meget optaget af etableringen af Danske Kunsthåndværkeres Landssammenslutning i det Sønderjyske, hvor han energisk arbejdede med at arrangere udstillinger rundt omkring i landet. Et arbejde, som han først forlod igen i slutningen 1990'erne.

Akvariets keramikker

Ole Sørensen har udført flere udsmykningsopgaver i og omkring Esbjerg og Kolding. En af de store opgaver var udsmykningen af akvarierne på Esbjerg Fiskeri- og Søfartsmuseum i 1967, hvor han fik mulighed for at arbejde med keramikken i samspil med akvariets fisk og havdyr.

Ole Sørensen arbejder forsat med kunsten i dag, hvor han maler og tegner sammen med en række andre kunstnere i et Kunstværksted i Helsingør. Keramikken har han desværre lagt på hylden for nogle år siden på grund af leddegigt.

Ole Sørensen: *Thepotte med tre ben*, ca. 1959, Uglaseret keramik og kork. Privateje